

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПРОМИСЛОВОСТІ

**ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ
ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ**

Матеріали міжнародного наукового семінару

8 жовтня 2015 року

Одеса
Фенікс
2015

УДК 338.43(063)
ББК 65.32я43
П 781

Рекомендовано до друку Вченою радою
Одеської національної академії харчових технологій
(протокол № 2 від 6 жовтня 2015 року)

П 781 Проблеми сталого розвитку агропродовольчої сфери в сучасних умовах та шляхи їх розв'язання: матер. міжнар. наук. семінару (8 жовтня 2015 р., м. Одеса) / Кафедра економіки промисловості Одеської націон. акад. харчових технологій. – Одеса: Фенікс, 2015. – 110 с.

У збірнику подано тези доповідей на міжнародному науковому семінарі. В них обґрунтовано теоретичні та методологічні засади сталого розвитку агропродовольчої сфери, висвітлено адаптивні стратегії розвитку харчових підприємств, напрями вирішення питання імпортозаміщення агропродовольчої продукції, розглянуто стан соціального середовища та екологічної складової агропродовольчої сфери, проаналізовано роль аграрної політики держави у забезпеченні сталого розвитку агропродовольчої сфери.

Для науковців, аспірантів, студентів економічних спеціальностей та фахівців галузі харчової промисловості.

ISBN 978-966-438- 946-1

УДК 338.43(063)
ББК 65.32я43

ISBN 978-966-438-946-1

© Одеська національна
академія харчових технологій, 2015
© Оформлення ПП «Фенікс», 2015

індивідуальною як для підприємств конкретної галузі взагалі, так і для конкретного підприємства зокрема.

Література

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.org.ua>
2. Заремба П.О. Методичні підходи до забезпечення стратегічного розвитку м'ясопереробної промисловості / П.О. Заремба // Наукові праці ДонНТУ. Серія економічна. Випуск 32. – 2007. – С. 184–187.
3. Яценко В.М. Реструктуризація підприємств м'ясної промисловості в умовах ринкової трансформації / В.М. Яценко, Н.В. Прямухіна // Економіка АПК. – 2004. – № 4. – С. 120–125.
4. Минцберг Г., Стратегический процесс / пер. с англ.; под ред. Ю. Каптуревского. / Г. Минцберг – СПб.: Питер, 2001. – 688 с.

Валявський С.М.

*к.е.н., старший викладач кафедри економіки
промисловості та управління персоналом*

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

АДАПТАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВ ЦУКРОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ДО УМОВ СВІТОВОГО РИНКУ

У сучасних умовах стабільний розвиток національної економіки значною мірою залежить від рівня її інтегрованості у світове господарство. Однією із найпоширеніших форм цього процесу для держави є її зовнішньоекономічна діяльність. Актуальність проблеми інтенсифікації зовнішньоекономічної діяльності полягає в тому, що в Україні існують підприємства, продукція яких є конкурентоздатна не тільки на вітчизняному ринку, а потенціал виробництва перевищує внутрішні потреби країни. Тому таким підприємствам необхідно шукати нові ринки збуту.

Цукробурякове виробництво є однією з стратегічно важливих галузей агропромислового комплексу України, яке задовільняє потреби населення в цукрі, є джерелом фінансових надходжень до бюджету. Ресурси власного цукру з цукрових буряків в повному обсязі забезпечують потреби внутрішнього ринку та створюють експортний потенціал.

У світі цукор виробляється в 150 країнах на понад 1500 заводах, що переробляють цукрову тростину і близько 1000 заводах, що переробляють цукрові буряки, з яких більше 800 заводів приходить на Європу [1]. Понад 1 млн т цукру виробляють 30 країн або 84,5% світового обсягу [2].

Світове виробництво цукру за останні 50 років, збільшилося більш ніж у 4 рази (з 40 млн т у 1960 р. до 176 млн т у 2011 році). Якщо на початку ХХ століття співвідношення в загальних обсягах було 47:53 на користь цукру із цукрових буряків, то у 2012 р. – 82:18 на користь цукру з цукрової тростини. Як правило, три четверти виробленого цукру споживається самими країнами-

виробниками. Решта цукру поставляється на світові ринки і йде на створення запасів. Щороку світові запаси цукру зростають, чому сприяє відставання обсягів його споживання від обсягів його виробництва [3].

Вступ України до Світової організації торгівлі та підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом ставить виробників цукру в умови, за яких конкуренція на світовому ринку цукру, особливо після відкриття ринку цукру ЄС для потужних світових експортерів, впливатиме на внутрішній ринок цукру. Слід враховувати той факт, що надлишковий цукор, який продається на світових біржах дотується експортними субсидіями країн членів ЄС. Збільшення виробництва в світі цукру з тростини більш дешевого порівняно з буряковим ставить вітчизняних виробників в нерівні умови на зовнішніх ринках [4].

Важливим є дослідження основних положень реформи ринку цукру в ЄС та аналіз її впливу на функціонування вітчизняних виробників цукру. Із загальних закономірностей формування ринку цукру в розвинених країнах слід виділити такі:

1) ринок цукру регулюється з боку держави і недержавних органів, причому, при погіршенні економічної ситуації в цукровій галузі регулююча і координуюча роль держави зростає, а надалі із становленням організаційно-економічних механізмів, важелів і стимулів здійснюються процеси перерозподілу регулюючих функцій держави на користь недержавних структур і перехід виключно до економічних, непрямих методів;

2) регулювання ринку цукру завжди вводиться як вимушений для цукрової промисловості захід, в першу чергу унаслідок відносного перевиробництва цукру, що викликає зниження цін на нього і робить неминучим банкрутство цукрових заводів;

3) у всіх країнах, що виробляють цукор для регулювання ринку використовуються економічні важелі і стимули (квоти, інтервенційні ціни і закупівлі та ін.), приймаються заходи по захисту свого внутрішнього ринку від товарної інтервенції ззовні за допомогою митних бар'єрів, застосовується державна підтримка і стимулювання власних виробників цукру до експорту надлишків цукру;

4) практично у всіх країнах проведена реструктуризація і концентрація цукрових заводів для забезпечення мінімальні витрати і підвищення конкурентоспроможності цукру на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Для адаптації цукрової промисловості до умов світового ринку, підвищення ефективності та конкурентоспроможності цукрового комплексу України першочергово необхідно розробити державну програму стратегічного розвитку даної підгалузі, що дозволить провести системні трансформації як в цілому по промисловості, так і з урахуванням специфіки діяльності цукробурякового комплексу України з метою підвищення конкурентоспроможності цукру на внутрішньому та зовнішньому ринках.

По-друге, необхідно відновити експортний потенціал і розширити географію ринків збуту з урахуванням наявних прогнозів щодо дефіциту цукру в країнах ЄС та Китаю.

По-третє, забезпечити необхідний рівень інвестування з метою динамічного розвитку цукрової підгалузі, що вимагає здійснення змін податкової, цінової, регуляторної політики на макрорівні.

По-четверте, розробити по кожному вертикально інтегрованому формуванню (агропромисловому холдингу), окремому підприємству програми підвищення інвестиційної привабливості, які повинні базуватися на підвищенні ефективності виробництва шляхом впровадження прогресивних енергозберігаючих технологій та проведення технічного переоснащення суб'єктів господарювання у відповідності до міжнародних умов.

Особливого значення для підприємств цукрової промисловості набуває проблема енергоспоживання та енергозбереження. Адже зараз в Україні в середньому витрачається 35 куб. м газу на переробку 1 тони буряків, а в європейських країнах – 12 куб.м [5].

Актуальним є приведення у відповідність якості виробленого в Україні цукру до світових стандартів. За сумою показників – вологість, вміст золи кондуметричної, кольоровість – вітчизняний цукор не може бути експортним товаром до цих країн. Наразі лише окремі українські заводи виробляють цукор, відповідний ДСТУ [6].

Важливою складовою адаптації підприємств цукрової промисловості України до умов світового ринку є розширення асортименту продукції. Цукрові заводи мають можливість виробляти цукор білий кристалічний, сахарозу, цукор рафінад, цукор пресований, цукор природний (жовтий), цукор жельований, цукрову пудру, цукор рідкий, цукор рідкий з ароматизаторами. На ці цукропродукти розроблені нормативно-правові документи (ДСТУ, ТУ та інші). Слід зазначити, що асортимент цукропродуктів у світі різноманітний і продовжує удосконалюватися залежно від конкретних запитів споживачів. За кордоном розширюється випуск нових видів цукропродуктів на основі кристалічного цукру – спеціальних цукрів, цукрів з добавками, збільшується кількість сортів кристалічного цукру, виробництво цукропродуктів із нетрадиційних видів сировини.

Адаптація підприємства цукрової промисловості України до умов світового ринку потребує вдосконалення механізму регульованого ринку цукру в Україні, зокрема необхідно провести наступне:

- 1) забезпечити законодавчий захист вітчизняних товаровиробників, зокрема в умовах СОТ;
- 2) прийняти програму розвитку цукробурякової галузі на перспективу і контролювати її виконання;
- 3) активізувати роботи по розширенню ринків збуту цукру і удосконаленню ціноутворення на внутрішньому ринку;
- 4) стимулювати підвищення конкурентоспроможності вітчизняної цукрової галузі шляхом реструктуризації, укрупнення цукрових холдингів;

5) запровадити державну підтримку розробки виробничих технологій та проведення досліджень біологічних видів палива з цукровмістких продуктів на технічній базі цукрових заводів;

6) прискорити розробку і впровадження нових стандартів, гармонізованих з міжнародними, зокрема, стандартами ЄС;

7) поглибити інтеграцію товаровиробників і переробників цукросировини з метою збільшення обсягів виробництва цукрових буряків, здешевлення їх вартості та підвищення якості;

8) розширяти співробітництво з країнами, які не мають власного цукрового виробництва (наприклад країни Закавказзя) на умовах міждержавної виробничої кооперації, використовуючи можливості українських цукрових заводів

Література

1. Стасіневич С. А. Аналітичний огляд ринку цукру, цінова ситуація на початку 2014 р. / С.А.Стасіневич // Цукор України. – 2014. – № 2. – С.14–17.

2. Фурса А. В. Реформа ринку цукру в ЄС / А. В. Фурса // Економіка АПК. – 2006. – № 11. – С. 143–148.

3. Цукробурякове виробництво України: проблеми відродження, перспективи розвитку / Саблук П.Т., Коденська М.Ю., Власов В.І. та ін. / за ред. П.Т. Саблука, М.Ю. Коденської. – К.: ННЦ «ІАЕ». – 2007. – 390 с.

4. Реформа ринку цукру в ЄС: приклад для України. – Інститут економічних досліджень та політичних консультацій в Україні: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ier.kiev.ua>

5. EU Formally Adopts Radical Sugar Reform // The Sugarbeet Grower.– 2010. – March. – P. 14.

6. <http://www.sugarua.com> – національна асоціація цукровиків України «Укрцукор».

Ганусін С. Л.

*аспірант кафедри економіки підприємства
Одеський національний економічний університет*

ШЛЯХИ ІНТЕГРАЦІЇ ХАРЧОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ ДО ПРОДОВОЛЬЧОГО РИНКУ ЄС

Угода про асоціацію між Україною та ЄС зумовила необхідність розв'язання актуальних проблем функціонування харчових підприємств [1]. Пріоритетами у секторі харчової промисловості є: підтримка конкурентоспроможності продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках; подальша диверсифікація виробництва; впровадження сертифікованих за європейськими стандартами виробництв та ресурсозберігаючих технологій.

В сучасних умовах господарювання підприємства харчової промисловості виконують функції щодо задоволення потреб населення в продуктах харчування, надання виробникам сільськогосподарської сировини

ЗМІСТ

Тематичний напрям 1

Теоретичні та методологічні засади сталого розвитку агропродовольчої сфери

Кирилюк І.М., Чвортко Л. А.

Особисті селянські господарства: місце і роль у продовольчому забезпеченні країни.....3

Немченко В.В., Немченко Г.В.

Проблеми сталого розвитку АПК України в умовах системної кризи.....6

Павлов О.І.

Руралістичні засади сталого розвитку агропродовольчої сфери України.....8

Прокопенко К.О.

Цінові відносини в аграрному секторі в контексті забезпечення сталого розвитку.....11

Самофатова В.А.

Економічна сутність сталого розвитку агропродовольчої сфери України.....15

Тематичний напрям 2

Адаптивні стратегії розвитку харчових підприємств України

Берегова Т.А.

Особливості формування стратегії розвитку підприємств м'ясопереробної промисловості.....18

Валявський С.М.

Адаптація підприємств цукрової промисловості до умов світового ринку21

Ганусін С. Л.

Шляхи інтеграції харчових підприємств України до продовольчого ринку ЄС.....24

Крисанов Д. Ф.

Адаптація підприємств харчової промисловості України до європейського нормативного простору27

Кулаковська Т.А.

Регулювання на ринках агропродовольчої продукції.....31

Охріменко І.В.

Інтеграційна стратегія сільськогосподарського підприємства.....36

Наукове видання

**ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ
СФЕРИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ТА ШЛЯХИ ЇХ
РОЗВ'ЯЗАННЯ**

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОГО НАУКОВОГО СЕМІНАРУ
8 жовтня 2015 року

Друкується в авторській редакції.
Відповідальність за інформацію, викладену в
публікаціях, несуть автори.

Підписано до друку 13.10.2015.

Формат 60x84/16. Обл.-вид.арк. 6,5. Ум.-друк. арк. 6,6.

Папір офсетний. Друк на дуплікаторі. Зам. № 1510-09.

Видано і віддруковано ПП «Фенікс»

(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).

Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25. Тел. (048) 7777-591.

www.law-books.od.ua